

מסגור החוסן הלאומי באספקלריה של ההתפנות ההמונית במלחמת חרבות ברזל

מאיר אלרן*

הספרות המקצועית מתייחסת לחוסן הלאומי כאל גורם המקבץ ומקשר בין רכיבי החוסן האישי, הקהילתי, החברתי, הכלכלי, התשתיתי והארגוני־ממשלתי. כל אחד מאלה וכולם יחד מתכתבים עם ההגדרה הגנרית המקובלת של החוסן (resilience), המתייחסת לחמישה רכיבים פונקציונליים עיקריים:

א. סך היכולות של (כל) מערכת להתמודד בגמישות ובהצלחה עם **הפרעה קשה או אסון**, מן הטבע או מידי אדם, אקוטית או מתמשכת.

ב. היכולת של המערכת לקיים במהלך ההפרעה רמה מינימלית של רציפות תפקודית סבירה, למרות לחצי ומגבלות ההפרעה.

ג. היכולת של המערכת **להתאושש** מההפרעה ומנזקיה במהירות, ולהגיע לרמת תפקוד דומה לזו שהייתה לפני האירוע.

ד. היכולת ליצור בסופו של תהליך, לאחר ההפרעה, התאוששות מרחיבה בדמות **צמיחה ושגשוג מערכתי** מובהק ורב־ממדי.

ה. כל זאת ללא שינוי בסיסי בצביונה וביעדיה של המערכת הנדונה.

מערכת העומדת בכל התנאים האלה תיתפס כבעלת חוסן גבוה. לחוסן הפונקציונלי שני מעצבים עיקריים: מאפייני ההפרעות, עוצמתן ונזקיהן מצד אחד, ויכולותיה של המערכת הנדונה להתאושש ממנה, מצד שני.

ההפרעה החיצונית הקשה של מלחמת חרבות ברזל, שהתפתחה ממלחמה מאתגרת בין ישראל לחמאס ברצועת עזה למלחמה אזורית מורכבת ורב־זירתית, תפסה את מדינת ישראל בשעה שחוסנה היה פגוע, בעקבות צבר נמשך של הפרעות חברתיות־פוליטיות פנימיות הנמשכות עד מועד כתיבת שורות אלה. כבר מ־2019 חוותה מדינת ישראל אי־יציבות פוליטית קשה חסרת תקדים, שהביאה לחמש מערכות בחירות תוך פחות מארבע שנים. באותה תקופה (גם) השתוללה בישראל מגפת הקורונה, שהשפיעה ללא ספק על

* תת־אלוף (דימ') ד"ר מאיר אלרן הוא חוקר בכיר אמריטוס במכון למחקרי ביטחון לאומי.

חוסנה של המדינה. המשבר הפנימי החמור ביותר היה זה הפוליטי-משפטי, שהביא לאחר פרסום "הרפורמה המשפטית" של הממשלה (ינואר 2023) לגל של מחאות ציבוריות חסרות תקדים במהלך 2023. כל אלה ייצגו הפרעות מערכתיות נמשכות, שהעמיקו את השסעים והמחלוקות בחברה הישראלית, ערערו את הסולידריות החברתית, פגמו מאוד באמון הציבור בהנהגה הפוליטית, בממשלה ובמוסדותיה והעלו שאלות קשות לגבי חוסנה של המדינה ויכולתה להתאושש ממשברים רצופים אלה. תהיות אלה התייחסו גם ובפרט לממדים השונים של הביטחון הלאומי של ישראל, כולל הבעת ספק מצד מומחי ביטחון בכירים וממסדיים לגבי שרירות ההרתעה הלאומית מול אויביה, ולגבי האפשרות (ב־2023) שאלה רואים את ישראל כמוחלשת מבפנים, ולכן פגיעה להתקפה עליה.

על רקע פנימי מורכב זה יש לראות את ההפרעה החיצונית יוצאת הדופן בחומריתה גם בהשוואה להפתעה של מלחמת יום הכיפורים, 50 שנה לפני כן. מתקפת הפתע של חמאס בשמחת תורה 2023 יצרה – לצד הכישלון המהדהד של מערכת המודיעין במתן ההתרעה הנדרשת והקטסטרופה המבצעית של כוחות צה"ל, ביבשה ובאוויר – את הטבח ההמוני ביישובי הנגב המערבי ("עוטף עזה"). המתקפה עצמה הסתכמה ברצח של יותר מ־1,200 חיילים ואזרחים, בחטיפתם לעזה של 255 בני אדם (מתוכם 91 אחוזים אזרחים, 19 ילדים עד גיל 11 ו־38 מבוגרים מעל גיל 60) ובהרס הנרחב של תשתיות היישובים. המתקפה אומנם נבלמה וסוכלה תוך פחות משתי יממות אולם מעשי הטבח, הנזקים בדם, בנפש וברכוש, בעיקר בקרב אזרחים, ילדים וקשישים, נתפסו בישראל כלא פחות מאירוע "שואתי", המהדהד את זיכרונות השואה באירופה. מדובר באסון לאומי המייצג הפרעה מכוננת מסדר גודל יוצא דופן והיסטורי.

נכון להתייחס למתקפה מטלטלת זו כאל אירוע שחולל טראומה קולקטיבית קשה בקרב הציבור הרחב בישראל, הנמשכת ברמות שונות זה יותר משנה. מדובר בתחושות עמוקות ונמשכות, חוצות מחנות וקבוצות, של השפלה, שנאה לאויב, דחף לנקמה ומבוכה. המתקפה האכזרית לא הייתה אלא פתיח למלחמה ארוכה וקשה, מאתגרת ומסתבכת. במלחמה זו נהרגו כבר יותר מ־800 לוחמי צה"ל ויותר מ־12 אלף נפצעו, חלק גדול מהם באורח קשה, וחלק נוסף סובל מפגיעות נפש נמשכות. ההפרעה הראשונית הקשה הפכה להפרעה מתמשכת ורבת ממדים, הכוללת התשה נמשכת של העורף האזרחי ופוגעת בחוסן הלאומי בהיבטיו החברתיים, התודעתיים והכלכליים.

יום לאחר פתיחת המלחמה ברצועת עזה פתח חזבאללה במלחמת התשה נמשכת ומתפתחת נגד העורף הישראלי, בעיקר בצפון, שבמסגרתה שוגרו (נכון לסוף אוקטובר

2024) יותר מ־12 אלפים חימושים (טילים, רקטות, כלי טיס בלתי מאוישים וטילי נ"ט) [לעבר יותר מ־930 יישובים אזרחיים](#), רובם בצפון הארץ, בעיקר בקו חיפה-בית שאן. התרחבות העימות לחזיתות נוספות – טרור בתוך ישראל, ביהודה ושומרון, שיגורי חימושים מצד החות'ים בתימן והמיליציות השיעיות בעיראק ובסוריה – החריפה את האיום ואת תחושת החרדה בקרב האזרחים. כניסתה הישירה של איראן למעגל הלחימה נגד ישראל, עד עתה באמצעות שתי מתקפות נרחבות של טילים וכלי טיס בלתי מאוישים, ב־13 באפריל וב־1 באוקטובר 2024, שיצרה מעגל תגובות ותגובות נגד, גוררת גם חשש להסלמה נוספת, שבה העורף האזרחי עלול להיפגע בממדים נרחבים יותר. כך מצאה עצמה ישראל בהפתעה וברמת מוכנות צבאית ותפיסתית נמוכה במלחמה רב־זירתית, היוצרת איומים חדשים ומאתגרים, אשר משפיעים במידה רבה על העורף האזרחי בישראל ומאתגרים מאוד את חוסנו, גם אם פחות ממה שהיה צפוי לפני פרוץ המלחמה.

הטראומה הקולקטיבית העמוקה והנמשכת משפיעה מאוד על החוסן הלאומי, גם אם היא משתנה מאוד מציבור לציבור. היא משפיעה במיוחד על קהלים שנפגעו ישירות ובחומרה מן המלחמה. בין אלה בולטים במיוחד משפחות החטופים, ההרוגים והפצועים, האזרחים המפונים מהדרום ומהצפון, [שמספרם הגיע בתחילת המלחמה לשיא של כמעט רבע מיליון אזרחים, ועומד נכון לדצמבר 2024 על כ־143 אלף](#), חיילים בסדיר ובמילואים ומשפחותיהם וכן תושבי הצפון המורחב, החשוף ברציפות לפגיעות ולאיומים טורדניים מצד חזבאללה מלבנון. אך טבעי הוא שחוסן של קבוצות אלה אותגר בשנה האחרונה יותר מזה של מרבית תושבי המדינה, המצליחים עד כה לקיים שגרת חירום ורציפות תפקודית סבירה למדי. זו כשלעצמה מעידה על חוסן חברתי סביר בקרבם, למרות הנסיבות המאתגרות. במצב מורכב זה תמונת החוסן הלאומי בישראל במהלך המלחמה נראית דיפרנציאלית, כאשר חלקים גדולים ממנה – כמו הרוב בקרב הערבים והחרדים, שיחד מהווים כשליש מאזרחי ישראל – אינם שותפים באותו אופן ועוצמה לתחושות החרדה והשייכות הנובעות מהטראומה הקולקטיבית של המלחמה ומוראותיה.

המכון למחקרי ביטחון לאומי סוקר ומעריך בתדירות גבוהה את החוסן החברתי בישראל. התמונה המסתמנת (ראו להלן מאמר מפורט לגבי ממצאי הסקרים הללו), המסכמת 20 סקרים שנערכו מאז ראשית המלחמה, מורכבת אך עקבית למדי: המדדים העיקריים של החוסן הלאומי – רמת הסולידריות של הציבור, האמון שלו במוסדות המדינה (תפקוד הממשלה וצה"ל) ובמנהיגיה, התקווה והאופטימיות ותחושת הביטחון של האזרחים – יציבים בעיקרם. הם מצביעים ככלל על ירידה מתונה ואיטית במדדי החוסן, החל מתום השליש

הראשון של המלחמה. זאת לאחר מדדים גבוהים מאוד בתקופה שמיד לאחר מתקפת חמאס והטבח ביישובי הנגב המערבי. זינוק ראשוני זה בחוסן החברתי מוסבר על ידי תופעת "ההתכנסות אל הדגל" של מרבית הציבור, על רקע תפיסת המלחמה כמוצדקת. תפיסה זו יצרה תלכיד רגשי של מרבית הציבור היהודי, שגרר במקביל ממד מוקצן של שנאה כלפי חמאס והפלסטינים (המצדיקה לכאורה גם תגובות קיצוניות). לכך ניתן לצרף את ההתייחסות הרגשית העמוקה של הציבור היהודי לצה"ל כאל "צבא העם" שלנו, הלוחם באויב־נושנאינו ומגן מפניהם. ההתאוששות המהירה של הצבא, הסדיר והמילואים, לאחר ולמרות הכישלון המהדהד של ה־7 באוקטובר, וההצלחות המרשימות של צה"ל בחזיתות השונות תרמו אף הן לרמת האמון הגבוהה מאוד בצה"ל ובמפקדיו לאורך המלחמה. לאלה התווספה במישור האזרחי ההתייחסות המרשימה של רכיבי החברה האזרחית לפעילות התנדבותית מסייעת ונרחבת מאוד לנצרכים, גם מול אוזלת ידה של הממשלה.

תופעות חשובות אלה הן רכיבים **המעודדים** את המורל הציבורי, ובאמצעותו את החוסן הלאומי, אולם מולם ניכרים גם רכיבים משמעותיים **הפוגעים** במורל הציבור ומעכבים את חוסנו. בין אלה נמנים הימשכות המלחמה בחוסר תכלית אסטרטגית ברורה, המחלוקות בציבור בדבר היום שאחרי, תפקוד בלתי אפקטיבי של הממשלה, בפרט בתחומים האזרחיים והכלכליים, כולל אלה הקשורים במישרין למאמץ המלחמתי, ויותר מכול — השיח הרעיל המתרחב והמעמיק בציבור ובפוליטיקה הישראלית, הכולל גם נושאים הקשורים במישרין למלחמה. אלה משפיעים על רמת אמון נמוכה מאוד בדרג המדיני, בממשלה ובראש הממשלה, המשקפת פער גדול ויציב בין רמת האמון הגבוהה מאוד בהנהגה הצבאית לבין רמת האמון הנמוכה בהנהגה המדינית.

הערכת החוסן הלאומי הנתפס — המציג את התפיסה העצמית של הציבור בנושא — מתבססת בעיקר על סקרים המשקפים מספר בעיות מתודולוגיות:

א. היותה של ישראל מדינה הטרוגנית מאוד מבחינה חברתית, זהותית ופוליטית. תופעה זו יוצרת שסעים עמוקים ורב־ממדיים בשורה ארוכה של נושאי עקרוניים וערכיים, גם במהלך המלחמה הארוכה, ותורמת להם. למרות השיח הרווח על מרכזיותה וחשיבותה של ה"אחדות", בייחוד בתקופת מלחמה מאתגרת ("יחד ננצח"), נראה שהפילוג והמחלוקות העמוקות מאפילים על השיח המאחד, הנראה לעיתים מלאכותי ופוליטי כשלעצמו. הנתונים העולים מהסקרים מצביעים על שונות בין קבוצות — עדתיות, דתיות ופוליטיות — שיחד עם השיח הפוליטי משני הצדדים מעוררים ספק לגבי מידת

שרירותם של רכיבי הסולידריות, האמורים להוות בסיס לחוסן הלאומי הנתפס. זאת כאשר אפילו לגבי צה"ל ומפקדיו, הזוכים לרמות אמון גבוהות מאוד בציבור היהודי, נשמעות תדיר התייחסויות ביקורתיות, לעיתים בוטות, בעיקר ברשתות החברתיות אך גם בדברי פוליטיקאים, בייחוד משורות הקואליציה המרכיבה את הממשלה.

ב. התפתחויות המלחמה שימשו רקע להיווצרות בידול מובהק בין קבוצות שונות של הציבור הישראלי. יש להניח שההתייחסות של קבוצות מובחנות – ובעיקר אלה הנפגעות במיוחד מהמלחמה – שונה באופן קיצוני מהממוצע הנסקר של הציבור. שונות זו יוצרת ספק לגבי ייצוג הדינמיקה והאימפקט הקיימים במגוון התפיסות בציבור. בולטת בהקשר זה הייחודיות של קבוצת משפחות החטופים, שחלק גדול מהן מבטא עמדות ביקורתיות יותר כלפי הממשלה. לכן יש בין החוקרים את החוסן החברתי כאלה המעדיפים ככלל להימנע מהערכתו ברמה הלאומית העליונה, ובחרים להתמקד ברמה הקהילתית והמגזרית. זאת כאשר הקהילה או הקבוצות המובחנות מיטיבות כנראה, בדרך כלל, לבטא את תפיסות חבריהן בצורה המשקפת במידה רבה יותר את חוסנה של הקהילה או הקבוצה הספציפית.

ג. קיים קושי בהתוויית הגדרות ברורות לגבי תפקודה של המדינה בכלל ובעת הפרעה קשה בפרט, וכך גם לגבי חוסנה הלאומי בהקשר להפרעה. חוסן מדינתי או לאומי אמור לכלול שורת תחומים: החברתי, הכלכלי, התשתיתי והארגוני-שלטוני. זאת לא רק בזווית התפיסתית, כלומר כיצד הציבור רואה את תפקודה של המדינה בתחומים מורכבים אלה, אלא לא פחות מכך בראייה תפקודית, כלומר הערכת רכיבי החוסן המדינתי בפריזמה של יכולותיה המגוונות של המדינה לתפקד במהלך ההפרעה עצמה, הנסיגה התפקודית הצפויה במהלכה או אחריה (אם היא מתמשכת), ובזמן ההתאוששות ממנה. בדרך כלל ניתן לקבץ נתונים אמינים על תפקוד המערכות הללו רק בדיעבד.

החוסן החברתי – בבחינה מעמיקה של החוסן החברתי, מן הראוי לחקור ולהבין את מידת ההשפעה של קבוצות וסוגיות ספציפיות הניצבות, בייחוד בנסיבות של מלחמה, במקום גבוה בסדר העדיפויות התודעתי של הציבור הרחב. במלחמה הנוכחית קיימות לפחות שתי קבוצות בולטות, המשפיעות מאוד על השיח הציבורי וכך גם על החוסן הנתפס: משפחות החטופים ועשרות אלפי המפונים מיישובי הצפון והדרום. בקובץ זה בחרנו להתמקד, כחלק מלימוד החוסן בישראל בעת מלחמה, בתופעה המאתגרת של ההתפנות ההמונית, וזאת משתי זוויות ראייה: האחת – כיצד משפיעה ההתפנות על החוסן החברתי של הקהילות

המפונות עצמן ועל סביבתן המיידית, בהיבטים של שייכות, מנהיגות, אמון ותקווה; והשנייה – כיצד ההתפנות כאתגר לאומי משפיעה על החוסן הלאומי. בחינה מקבילה נדרשת לעניין התופעה הקשה של החטופים ומשפחותיהם ושל קבוצות ייחודיות אחרות, וביניהן משפחות השכול.

התפנות המונים תחת אש וכחלק ממלחמה היא הפרעה מתגלגלת וקשה, המאתגרת את החוסן בממדים שונים: החל מהיקפי ההתפנות דרך הנסיבות שבהן היא מתרחשת, משך השהייה במקום החדש ותנאי החיים בו, וכן הסיוע המתקבל עבור המתפנים מהמדינה או מהחברה האזרחית. גם בישראל, למרות ההיקפים הלא־גדולים יחסית (אפילו בהשוואה להתפנות במלחמת העצמאות, הנדונה במאמר מיוחד בקובץ זה), ניכרת שונות רבה בין קבוצות המתפנים. זאת לא רק בין המפונים מהדרום לאלה מהצפון אלא גם בהקשר למאפייני הקהילות המתפנות – קיבוצים, מושבים, עיירות, ותצורות קליטתם המגוונות באתרים השונים.

ההתפנות מיישובי הנגב המערבי – במכלול זה ניכרים עד עתה ארבעה שלבים בתהליך ההתמודדות עם ההפרעה: הראשון – מתקפת ה־7 באוקטובר; השני – התפנות האזרחים מהיישובים המותקפים והקליטה הראשונית באתרים שונים, במלונות ברחבי הארץ ובשורת קיבוצים (בחלק מהמקרים עם הכנה מוקדמת); השלב השלישי – חיים ארעיים מחוץ לבית, הנמשך חודשים ארוכים עד שהתאפשר – גם בעידוד נמרץ של המדינה – השלב הרביעי של השיבה הביתה (במרבית המקרים), או ההעברה לאתרי מגורים זמניים מוסכמים. ההתפנות מהדרום יצרה תופעות של הפרעות דיפרנציאליות למפונים ולקהילותיהם. שונות זו השפיעה במידה שונה על התפקוד ועל מאפייני החוסן של הקבוצות השונות וחייבו מענים שונים, בהתאמה. מעקב אחר התנהלות המפונים מהדרום – מאז מתקפת חמאס ועד כתיבת שורות אלה – מצביע ככלל על תפקוד סביר ומעלה במהלך ההפרעה. חמש סיבות עיקריות לכך:

- א. חוסן הגבוה מלכתחילה של קהילות הנגב המערבי, המהדהד גם את ניסיון מול התקפות מרצועת עזה לאורך שנים ארוכות.
- ב. העובדה שחלק גדול מהמפונים שהו יחד באתרי קליטה, תוך שימור האופי הקהילתי שלהם.

ג. המעטפת הממשלתית התומכת, תקציבית ותכנונית, בדמות מנהלת 'תקומה', המלווה באופן צמוד ואפקטיבי את המפונים ואת יישוביהם לאורך הדרך, גם אם היא זוכה לתגובות מעורבות, חלקן ביקורתיות, מצד המפונים (ראו מאמר על פעילות המנהלת בהמשך).
ד. התנהלות המנהיגות המקומית, שלה תפקיד חשוב בחוסן ובשיקומן של הקהילות, שגם לגביה יש לא מעט הערות ביקורתיות.

ה. המצב הביטחוני המתפתח בנגב המערבי, המתאפיין בהפחתה ניכרת באיום הישיר מהרצועה, גם בהיעדר תהליך של הסדרה קבועה, שתכליתו שימור הביטחון ותחושת הביטחון לאורך זמן.

וכך, למרות הפתיחה המזוועה והאתגר המתמשך, אפשר להכליל ולהעריך שמרבית הקהילות גילו חוסן סביר מאוד תוך כדי המלחמה. נראה גם שחוסן של אלה הולך ומתעצם כשמוּלן ניצב אופק של תהליך שיבה מובטח ומאורגן יחסית הביתה, גם אם לא נטול בעיות. מסלול מוסדר כזה משליך על צפי להתאוששות מרחיבה ולצמיחה ניכרת של יישובי הנגב המערבי בעתיד, בהנחה שמרבית ההבטחות של הממשלה יתממשו.

ההתפנות מיישובי הצפון הייתה מלכתחילה שונה מאוד במאפייניה. בצד החיובי, לא התרחש שלב הפתיחה המזעזע של כיבוש וטבת. בצד המאתגר, תהליך ההתפנות עצמו היה פחות מאורגן ומוסדר מאשר בדרום. ברוב המקרים אתרי הקליטה למשפחות המפונים היו מלונות ברחבי הארץ, שלא תמיד אפשרו שימור קהילתי. כך דווח על קשיים ניכרים של המשפחות לקיים שגרת חירום במלונות, ועל פגיעה כלכלית קשה במפונים בגלל הרס עסקיהם הפרטיים. ואולם האתגר העיקרי הניצב בפני מפוני הצפון טמון בהיעדרו — בינתיים — של אופק ברור ומוסכם לשיבה קרובה הביתה ולשיקום, בהרס הנרחב של בתיהם ותשתיות יישוביהם עקב ההפגזות הממושכות מצד חזבאללה, ולא פחות מכך — בשאלה אם תתקיים לאורך זמן הסדרה עם חזבאללה ולבנון, שתאפשר למפונים לשוב לבתיהם בבטחה.

לגבי מפוני הצפון מתקיימים עוד שני תהליכים מדאיגים: האחד — עיכוב בהתארגנות הממשלתית לטיפול ממוסד ומתוקצב, במתכונת מנהלת תקומה בדרום; השני — תופעה מסתמנת של מעבר עצמאי של משפחות לאזור המרכז, למה שעשוי להפוך להשתקעות לאורך זמן שם. מדובר בדרך כלל במשפחות חזקות יחסית. משמעות הדבר היא לכן החלשה אפשרית של ההון האנושי העתידי בצפון. אלה עלולים להחליש את החוסן הקהילתי בהשוואה לזה של מפוני הדרום. משמעות הדבר היא לא רק צפי לקשיים נמשכים במימוש

רציפות תפקודית בתקופה הקשה המתמשכת, אלא אולי גם קשיים בתהליך ההתאוששות ובצמיחה הנדרשת בעתיד. תופעות אלה מחייבות ביתר שאת תמיכה ממשלתית מסודרת ונדיבה לאורך זמן, על פי עקרונות העבודה של מנהלת תקומה בדרום.

לתופעת ההתפנות השפעה גם על החוסן הלאומי. השפעה זו מתבטאת בהיבטים שונים גם באשר לסוגיית החטופים. גם בראייה לאומית־ביטחונית, שאלת הפינוי והשיבה מתכתבת עם תפיסת ההתיישבות בֶּסֶפֶר, שהיא חלק גם מהאתוס הציוני ההיסטורי וגם חלק מתפיסת הביטחון המסורתית של ישראל. כמו לגבי השבת כל החטופים, כך גם התאוששות, שיקום וצמיחה של היישובים המתפנים מהדרום ומהצפון הם אבן פינה בחוסנה של החברה הישראלית וביכולתה להתאושש מהמלחמה הקשה. אם יש המחפשים את "הניצחון המוחלט", נצביע על השבת החטופים והמפונים לביתם כמענה הולם. מה שמדינת ישראל תעשה בתחומים אלה, יחד עם קבוצות אלו ובהתחשבות במצוקותיהן, ישקף את יכולתיה לשמר ולפתח את החוסן הלאומי, שהיה מאז ומתמיד מעיקרי עוצמתה.

לסיכום: חוסן לאומי הוא המפתח להתאוששות ולצמיחה לאחר הפרעה קשה. ככל שהמדינה והחברה הישראלית תשמור על רמה גבוהה של חוסן, כך היא תגיע לרמת התאוששות גבוהה ולצמיחה מהירה. המלחמה הנוכחית היא הפרעה ייחודית ומסוכנת. יש בה כדי לפגוע בחוסן הלאומי ולהגיע להתפוררות רב־מערכתית בתחומים קריטיים. לכן מתחייב מאמץ מיוחד של הממשלה ומוסדות המדינה ושל הציבור על כל חלקיו כדי להבטיח התאוששות מלאה ורב־ממדית. מנוף תודעתי חשוב במסגרת זו הוא השבת החטופים והמפונים לביתם בבטחה.